

УДК 94(929.5)

Віра Мельник, Роман Мельник

УЧАСТЬ Т. ОКУНЕВСЬКОГО У СТВОРЕННІ ТА ДІЯЛЬНОСТІ УКРАЇНСЬКОГО НАЦІОНАЛ-ДЕМОКРАТИЧНОГО РУХУ В СХІДНІЙ ГАЛИЧИНІ (КІНЕЦЬ ХІХ – ПОЧАТОК ХХ СТ.)

Кінець ХІХ – початок ХХ ст. характеризується новим етапом національного відродження на західноукраїнських землях. «Українське питання» починають висувати об'єднання, громадсько-політичні організації. Наприкінці ХІХ ст. Русько-українська радикальна партія (далі – РУРП) пережила кризу. Внутріпартійна боротьба викристалізувала три основні фракційні групи: власне радикальну, соціал-демократичну та національно-демократичну. Рух за об'єднання усіх лівоцентристських елементів, що стояли на самостійницьких позиціях, очолила народовська «Народна Рада». 26 березня 1899 р. таке угруповання створене під назвою Української національно-демократичної партії (далі – УНДП) . Біля її витоків перебували І. Франко, М. Грушевський, Ю. Романчук, К. Левицький, Є. Левицький, В. Охримович, В. Будзиновський та Т. Окуневський. Національна демократія зосереджувала у своїх лавах інтелектуальну еліту краю і через це зберігала провідні позиції в політичному житті українства. Т. Окуневський підтримував політичну програму УНДП та дотримувався її установ будучи депутатом Віденського парламенту. Розвиток національно-демократичного руху в Східній Галичині пов'язаний із діяльністю Т. Окуневського, який перебував біля витоків українського парламентаризму кінця ХІХ – початку ХХ ст., який прагнув створення єдиної соборної української держави.

Ключові слова: Т. Окуневський, Українська націонал-демократична партія, Віденський парламент, Східна Галичина, «українське питання».

Розвиток українського національного демократичного руху у 40–80-х рр. ХІХ ст. на західноукраїнських землях дав поштовх для формування національної свідомості української інтелігенції. У цей період розгортаються націотворчі та демократичні процеси, що вкотре доводить внутрішню єдність новоствореної української нації. Разом із утвердженням української національної ідеї, чим характеризувався цей період, відбувається прихід до активного суспільного життя української інтелігенції, що активно випробовує нові методи та форми націотворення. Упродовж цього часу відбувається політизація українського національного руху. Саме у кінці ХІХ – на початку ХХ ст. відбувається процес творення української політичної нації.

У Наддніпрянській Україні процеси розвитку українського національного руху зустрічали спротив російської влади та суттєво пригальмовувалися. Репресії з боку російського царизму зумовили перенесення центру українського національного руху в Східну Галичину, де у цей період виникають перші політичні партії, головним завданням яких стає реалізація української національної ідеї, а саме створюється РУРП у жовтні 1890 р. У вересні 1899 р. виникає Українська соціал-демократична партія. УНДП створюється у Львові 26 грудня 1899 р. Ініціаторами створення

та головними основоположниками ідей партії стали М. Грушевський, І. Франко, Ю. Романчук, К. Левицький, В. Охримович, Є. Левицький, В. Будзиновський та Т. Окуневський. Основним гаслом новоствореної політичної сили стало: «дійти до того, щоби цілий українсько-руський нарід здобув собі культурну, економічну й політичну самостійність та зєднався з часом в одноцілий національний організм» [30, с. 13]. До складу УНДП увійшли більшість народовців, представники національної течії РУРП, комітету львівських русинів, члени Народної ради та відомі громадські діячі.

У історіографії питання українського національно-демократичного руху міжвоєнного періоду представлені насамперед у дослідженнях Ю. Охримовича [24], однак у праці більше уваги приділяється розвитку української політичної думки та суспільного руху. Історіографія міжвоєнного періоду відзначилася своєю фрагментарністю та фактологічним підходом і представлена працями А. Бельціковської [38] та М. Філінські [33]. Важливе місце в історичних дослідженнях займають історичні розвідки учасників цих подій, а саме праці К. Левицького [5; 17; 25; 28, с. 15–18], Д. Паліїва [27], О. Кузьми [13], В. Кучабського [14], М. Лозинського [19]. Саме у працях сучасників національно-демократичного руху можна прослідкувати його діяльність та обставини здійснення національно-демократичної революції. У радянській історіографії помітне місце займали праці О. Карпенка [10] та С. Макарчука [20]. Історіографічну базу дослідження в період незалежності представляють праці О. Субтельного [31], Т. Гунчака [8], Я. Грицака [7], В. Вериги [6] та М. Кугутяка [12]. Зокрема, у роботі М. Кугутяка простежено ряд наукових досліджень із зародження, розвитку та діяльності української націонал-демократичної партії 1899–1929 рр. Автор розкрив процес створення ідейно-політичних концепцій УНДП та висвітлив різноманітні аспекти парламентської діяльності української політичної партії.

Джерельна база дослідження представлена фондами Центрального державного історичного архіву України в м. Львові (фонди 344 «Українське національно-демократичне об'єднання»; 372 – «Володимир Охримович»; 382 – «Юліан Романчук»; 359 – «Осип Назарук»; 663 – «Михайло Павлик»).

Розвиток націонал-демократичного руху в Східній Галичині пов'язаний із діяльністю Т. Окуневського, який перебував біля витоків українського парламентаризму кінця XIX – початку XX ст., в ідеї якого лежала основа створення єдиної соборної української держави.

Вибори до парламенту 1907 р. перемістили центр діяльності українських партій до Відня. За результатами цих виборів представниками в австрійському парламенті були 26 депутатів від УНДП. Серед них був і Т. Окуневський. Перші вибори до віденського парламенту на основі загального і рівного виборчого права були призначені на травень 1907 р. (14 травня – в сільських округах, 17 травня – в міських). Українські політичні партії, викриваючи традиційні при виборах махінації польських шовіністичних кіл, провели активну агітацію за кандидатури українських депутатів. Вибори змінили склад рейхсрату. Новообрана палата депутатів налічувала 516 членів, серед них українців – 32, поляків – 80, німців – 231, чехів – 107, італійців – 19, хорватів – 11, румунів – 6, сербів – 2. У Східній Галичині націонал-демократи одержали 17 мандатів, радикали – 3, соціал-демократи – 2, москвофіли – 5. Українська репрезентація у парламенті утворила русько-український клуб чисельністю 30 депутатів. До фракції належали такі національні демократи, як Ю. Романчук, Є. Олесницький, К. Левицький, Т. Окуневський, Г. Цеглинський, Є. Петрушевич, О. Колеса, С. Дністрянський, В. Охримович, Є. Левицький, Т. Войнаровський, Д. Стахура, С. Онишкевич, В. Будзиновський, Й. Фолис, М. Петрицький та Т. Старух [1].

Т. Окуневський вийшов із загального голосування в 1907 р. до палати депутатів Державної Ради у Відні. До Галицького сейму на виборах 1908 р. вже не увійшов. У австрійському парламенті його шанували, як старшого депутата молодші колеги та користувалися його досвідом і знанням парламентарних відносин. Т. Окуневського також вибрано заступником голови парламентського клубу [16, с. 234].

6 червня 1907 р. відбулася нарада ширшого Народного комітету національно-демократичного (народного) зібрання у Львові про створення єдиного національного руського клубу в парламенті [17, с. 440]. На цій нараді був присутній Т. Окуневський.

Українська парламентська фракція в перший день роботи рейхсрату, 20 червня 1907 р., оприлюднила політичну «Декларацію русинських послів парламенту відносно державно-правового статусу українського населення в Галичині та Буковині». У ній йшлося про національно-територіальну автономію українських земель в австро-угорській державі, звучав протест проти існуючої крайової автономії та «заступництва» українського народу протизаконними виборчими махінаціями [17, с. 440]. Під заявою підписалося 29 депутатів, серед них і Т. Окуневський.

Русько-український клуб розпочав свою діяльність із викриття виборчих зловживань галицької адміністрації, про те це питання не внесли на порядок денний. Тоді українці склали протест у приміщенні парламенту, проспівали український національний гімн «Ще не вмерла Україна» і «Не

пора». 5 липня 1907 р. клуб прийняв документ про те, що українські депутати дотримуватимуться опозиції уряду, поки не будуть створені умови для самостійного розвитку східногалицького українства. Завдяки цьому документу центральний уряд здійснив певні зміни на користь українців, а саме: відкрито дві кафедри з українською мовою викладання у Львівському університеті, обіцяна матеріальна допомога «Просвіті», створено початковий фонд для українського парцеляційного банку, полагоджено питання мови діловодства в громадах, обіцяно вплинути на вирішення сеймової реформи, тобто ліквідувати куріальну систему виборів до Галицького сейму. Реакція українських політичних сил на проголошеній рішенні Відня була позитивною [2, с. 126].

2 квітня 1908 р. розпочалася нова сесія парламенту. В ній передусім руські депутати отримали перемогу в питанні збільшення контингенту рекрутів. У цій справі в Раді виступав Т. Окуневський. Він підкреслив «... що у нас армія не служить до охорони свободи, але для охорони гнету, бо в Галичині нема виборів без війська» [17, с. 474]. У відповідь на такі слова, адміністрація зобов'язалася боронити права усіх, а не тільки охороняти владу. Палата депутатів ухвалила бажане урядом підвищення контингенту рекрутів, але врегулювала відшкодування для родин резервістів, покликаних до війська.

У 1909 р. на чергу нарад палати депутатів Є. Левицький виніс заяву про знесення міністерства для Галичини і депутати детально охарактеризували роль міністрів для Галичини. Зокрема, Т. Окуневський посилався на мемуари міністра Земляковського, котрий відносно слов'янського конгресу з 1848 р. зазначав: «Хто вірить чеській політиці, – мусить бути так само як чехи, клеветником, або дурнем». Він зазначав, що не це зрушило чеських послів, бо за внесення руських послів голосували тільки соціальні демократи. Так, наочно Т. Окуневський проілюстрував неославізм [17, с. 514–515].

10 березня 1909 р. палата депутатів скликала нову сесію. На порядку денному був запит української фракції про ліквідації міністерства для Галичини. Т. Окуневський критично охарактеризував роль міністрів, які намагалися пригальмувати розвиток українського народу, такої ж думки були Є. Олесницький та Є. Левицький. До важливих проблем цієї сесії належало і питання вживання української мови.

У 1909 р. руські депутати подали на розгляд Державної Ради термінове внесення Ф. Колесси щодо поділу Галицької шкільної крайової ради, тим самим вони виступили проти урядових планів і лояльної слов'янської унії. З цього приводу Т. Окуневський зауважив, що «... ви хочете для себе мати дешевше м'ясо, але що руський хлоп через це буде бідувати до загину, цього знати не хочете...» [17, с. 528–529].

11 грудня 1909 р. у палаті депутатів розпочалося перше читання торговельних угод з Румунією і балканськими державами щодо імпорту худоби на територію імперії. Австро-Угорщина мала виплатити відшкодування власним аграріям на підтримку годівлі і збуту худоби. Компенсація мала перейти до крайової галицької влади, проте німецькі та чеські депутати зажадали призначення відшкодування безпосередньо їх господарським організаціям. Т. Окуневський та К. Левицький, як члени президії русько-українського клубу, вирішили домагатися виплати матеріальної допомоги для українських селян, зокрема, безпосередньо крайовому господарському товариству «Сільський господар» у Львові [35, с. 176]. Врешті-решт польським господарським структурам виділено 2/3 суми а «Сільському господареві» – 1/3.

2 лютого 1910 р. у Львові відбулася перша нарада австрійських парламентарів-українців на запрошення голови українського парламентського клубу Ю. Романчука. Приводом до скликання було політичне становище краю і держави, яке визначалося заходами польської політики проти нашого народу. На нараду прибули члени палати панів і вірилісти, члени парламентського клубу, серед яких був Т. Окуневський, члени Галицького сейму, буковинські парламентарі. На цій нараді вирішено ухвалити наступні позиції подальшої роботи: забезпечення автономії для Східної Галичини та Північної Буковини, а також поділу всієї адміністративної влади [17, с. 539].

Весною 1911 р. розпочалася парламентська криза – перший Віденський рейхсрат достроково розпущено цісарським декретом, а нові вибори призначено на 19 червня 1911 р. 6 липня цього ж року в пресі опублікували підсумки виборів, за якими у 28 округах краю обрано 24 українських депутати. Т. Окуневський – один із 18 націонал-демократів вибраний депутатом до імперського рейхсрату [3, с. 80]. Утворено український парламентський союз до якого увійшли представники націонал-демократичної, радикальної партії та українські депутати від Буковини. Головою союзу обрано К. Левицького 16 липня 1911 р. Заступником став Т. Окуневський. Існування трьох українських фракцій послабило роботу союзу і восени 1911 р. українська депутатська фракція фактично розпалася [22].

Українське представництво в парламенті після виборів 1911 р. становило 29 депутатів, з них 24 депутати з Галичини і 5 із Буковини. Представники націонал-демократичної партії – 21 мандатів, радикали отримали 5 місць, один від соціал-демократів та лише два мандати вибороли

москвофіли: 2 землевласники – М. Василько та А. Лукашевич, 3 судді – В. Сінгалевич, Л. Левицький, 2 селян – П. Лаврук та Т. Старух, 3 священики – С. Онишкевич, 6 гімназійних та університетських професорів – Ю. Романчук, О. Колесса, С. Дністрянський, 11 адвокатів та журналістів – К. Левицький, В. Бачинський, К. Трильовський [3, с. 81].

Результати виборів 1911 р. продемонстрували, що москвофільський рух серед української спільноти Північної Буковини та Східної Галичини не отримав належної підтримки, – вони отримали лише 7,6 % усіх мандатів, порівняно із досягненнями націонал-демократів у 70 % [8, с. 184]. У новообраному парламенті 16 липня 1911 р. з числа депутатів парламенту, представників від націонал-демократичної партії, радикальної партії та депутатів від Північної Буковини, під проводом К. Левицького сформовано Український парламентський союз (далі – УПС). президентом союзу обрано К. Левицького, віце-президентами – М. Василька, М. Лагодинського, Т. Окуневського, секретарем – Є. Левицького. УПС поставив собі за мету добитися вирішення для українців краю таких питань, як заснування українського університету та проведення виборчої реформи до Галицького сейму.

Початок війни призвів до того, що українські сили 1 серпня 1914 р. утворили у Львові Головну українську раду (далі – ГУР), яка виступала координатором української національної політики. Після окупації у вересні 1914 р. російською армією галицьких земель керівники українських політичних партій перемістилися у Відень. ГУР об'єдналася зі Спілкою Визволення України та у Загальну Українську Раду (далі – ЗУР). До її складу ввійшли делегати усіх українських галицьких і буковинських партій. ЗУР налічувала 29 осіб. До її керівного органу входив Т. Окуневський, К. Левицький, Є. Олесницький та інші відомі політики. До грудня 1916 р. ЗУР координувала роботу українських суспільно-політичних об'єднань за кордоном, у Східній Галичині та Наддніпрянській Україні. Т. Окуневський брав активну участь у діяльності австрійського парламенту. Спільно із К. Левицьким, Л. Цегельським та Є. Петрушевичем він підготував брошуру «Що робили наші послі в парламенті? Маніфест руського (українського) парламентарного клубу» (1911 р.) [37], в якій стверджувалося, що становище української фракції було дуже важким через її малочисельність, але депутати доклали чимало зусиль для покращення становища українського населення і здобуття для нього поваги інших парламентських угруповань і уряду.

Реалізувати українську-національну ідею мали українські політичні партії. Серед них була і новостворена УНДП, членом якої був і Т. Окуневський. Після укладення Берестейського миру польські політики висловили своє невдоволення його підписанням і 18 лютого 1918 р. оголосили загальний політичний страйк, що мав на меті скасувати договір. УНДП скликала з'їзд представників усіх політичних партій Галичини, а також депутатів до сейму та парламенту. 25 лютого 1918 р. у Львові відбувся з'їзд, що мав підготувати платформу для піднесення та розвитку українського національного політичного руху. Напередодні, 24 лютого 1918 р., відбулися збори депутатів до австрійського парламенту і Галицького сейму, на цих зборах з доповідями виступили Є. Петрушевич та Є. Левицький. Збори продовжувалися тривалою дискусією до якої залучився і Т. Окуневський, результатом дискусії стало погодження принципових питань самих зборів [14, с. 13].

Партійна діяльність Т. Окуневського, як члена УНДП, стала логічним продовженням парламентської праці у Віденському парламенті. Завдяки його активності, працьовитості та наполегливості не одноразово вдавалося привернути увагу центрального уряду до українців у Східній Галичині. Рішучі заяви та численні запити Т. Окуневського стосувалися найбільш важких питань галицького українства. Предметом його виступів були виборчі махінації місцевої влади і польських кіл, з приводу яких він часто виступав із промовами. Неодноразово він доводив неконституційність існування міністерства для Галичини, вимагаючи на засіданнях його ліквідації. Т. Окуневський підтримував основну політичну вимогу для галицьких українців відділення Східної Галичини в окрему національно-адміністративну одиницю. Депутат завжди був прихильником ідеї відкриття українського університету в Львові. Однак найбільше зусиль в австрійському парламенті він доклав для відстоювання інтересів галицького селянства. Т. Окуневський був взірцем європейського парламентарія, політика, який розумів важливість парламентаризму для успішного розвитку народу. Будучи фаховим юристом, адвокатом, він усвідомлював першочергове значення закону для покращення економічного, соціального, культурного становища найширших верств народу.

Список використаних джерел

1. Центральний державний історичний архів України у Львові (далі – ЦДАЛ України). Ф. 165. Оп. 2. Спр. 587.
2. ЦДАЛ. Ф.328. Оп.1. Спр.103. Арк. 126.
3. Андрухів І. Українські правники у національному відродженні Галичини: 1848–1939 рр. Івано-Франківськ, 1996. 80 с.
4. Аркуша О. Парламентська традиція галицьких українців в другій половині XIX – на початку XX ст. // Україна: Культурна спадщина, національна свідомість, державність. Вип.6. Львів, 2000. С.68–91.
5. Великий зрив (До історії української державності від березня до листопада 1918 р. на підставі споминів та документів). Львів, 1931. 152 с.
6. Верига В. Визвольні змагання в

Україні 1914–1923 рр. У 2-х томах. Львів, 1998. Т.2. 504 с. 7. Грицак Я. Нарис історії України. Формування модерної української нації XIX–XX ст. Київ, 1996. 360 с. 8. Гунчак Т. Україна: перша половина XX ст. Нариси політичної історії. Київ, 1993. 287 с. 9. Західно-Українська Народна Республіка 1918–1923. Документи і матеріали. Т.1. Івано-Франківськ, 2001. С.87. 10. Карпенко О. До питання про характер революційного руху в Східній Галичині в 1918 р. // З історії західноукраїнських земель. Вип.1. Київ, 1957. С.59–90. 11. Кочержук М. Вибори в Коломиї в період Австро-Угорщини. URL: <http://museum.ko.if.ua/statti/13.html> (дата звернення: 1.12.2017). 12. Кугутяк М. Українська націонал-демократія 1918–1929 рр. Т.1. Київ–Івано-Франківськ, 2002. 532 с. 13. Кузьма О. Листопадові дні 1918 р. Львів, 1931. 450 с. 14. Кучабський В. Вага і завдання Західно-української Держави серед сил Східної Європи на переломі 1918/1919-го року // Дзвони.1932. Ч. 3, березень; 1932.Ч.12, грудень, 1933. Ч.1. 15. Левицький К. Великий зрив. Нью Йорк, 1968. С.13. 16. Левицький К. Д-р Теофіл Окуневський // Визначні постаті України: Андрій Чайковський, Теофіл Окуневський. Львів, Афіша, 2010. С.234. 17. Левицький К. Історія визвольних змагань галицьких українців з часу світової війни 1914–1918 . Др. ч. Львів, 1929. 772 с. 18. Левицький К. Історія політичної думки галицьких українців. 1848–1914. Львів: 3 друкарні о.Василян, 1926. С. 440. 19. Лозинський М. Галичина в рр. 1918–1920. Відень. 1922. 228 с. 20. Макарчук С.А. Етносоціальні і національні відносини на западноукраїнських землях в період імперіалізму. Львів, 1983. 148 с. 21. Марунчак М. Від культурних основ до політичного вивершення. Три політичні віча в Городенці в 1912–1913 рр. // Городенщина. Історико-мемуарний збірник. Нью-Йорк–Торонто–Вінніпег. 1978. С.358. 22. Мельник В. Політична діяльність галицьких адвокатів радикалів в Сеймі та Парламенті кін. XIX – поч. XX ст. (На прикладі Теофіла Окуневського) // Всеукраїнський круглий стіл. Адвокатура України: історія і сучасність. Львів-Київ, 2015. 23. Народний з'їзд // Діло. 25 травня 1923. 24. Настюк М. Буковинський крайовий сейм: структура, компетенції і діяльність (1861–1914) // Вісник Львівського університету. Серія юридична. Вип.30. Львів, 1993. С.16–20. 25. Національно-демократичне строніцтво в 1918 р. // Республіка. 1 цвітня 1919. 26. Охримович Ю. Розвиток української національно-політичної думки. Львів-Київ, 1922. 120 с. 27. Паліїв Д. Листопадова революція. З моїх спогадів. Львів, 1929. 25 с. 28. Перший державний секретаріат у Львові // Український Скиталець. 1923. Ч. 11. С.15–18. 29. Польська дипломатія і східно-галицьке питання на паризькій мирній конференції в 1919 р. // Дзвони. 1931. Ч.2, травень. 30. Програма народно-демократичної і радикальної партій. Коломия, 1913. С.13. 31. Субтельний О. Україна: історія. Київ, 1991. 720 с. 32. Українська дипломатія і держави Антанти в році 1919 // Дзвони. 1931. Ч.6, вересень. 33. Філінські М. Українці у відродженій Польщі. Львів, 1931. 34. Чорновол І. Міністр закордонних справ Австро-Угорщини, граф Густав Кальнокий і український національний рух в Галичині // Вісник Львівської академії мистецтв. Львів, 1998. Вип.9. С 35–43. 35. Чорновол І. Українсько-польські стосунки в 80-их рр. XIX ст. Початки «Нової ери» // Україна в минулому. 1996. Вип. IX. С.103–117. 36. Чуйко І. Євген Олесницький: сторінки життєпису. Історико-біографічний нарис. Тернопіль, 2005. С. 176. 37. Що робили наші послы в парламенті? // Маніфест русько-українського парламентського клубу. Львів, 1911. 38. Belcikowska A. Stronnictwa i związki polityczne w Polsce. Warszawa, 1925.

References

1. Tsentral'nyy derzhavnyy istorychnyy arkhiv Ukrayiny u L'vovi (dali – TsDIAL Ukrayiny). F.165. Op.2. Spr.587. 2. TsDIAL Ukrayiny. F.328. Op.1. Spr. 103. Ark. 126. 3. Andrukhy I. Ukrayins'ki pravnyky u natsional'nomu vidrozhenni Halychyny: 1848–1939 rr.[Ukrainian lawyers in the national revival of Galicia: 1848–1939]. Ivano-Frankivsk, 1996. 80 p. 4. Arkusha O. Parlament's'ka tradytsiya halyts'kykh ukrayintsiv v druhiy polovyni XIX – na pochatku XX st.[Parliamentary tradition of Galician Ukrainians in the second half of the XIX – early XX centuries]. Ukrayina: Kul'turna spadshchyna, natsional'na svidomist', derzhavnist'. Vyp.6. L'viv, 2000. S.68–91. 5. Velykyy zryv (Do istoriyi ukrayins'koyi derzhavnosti vid bereznya do lystopada 1918 r. na pidstavi spomyniv ta dokumentiv) [The Great Disruption (To the History of Ukrainian State from March to November 1918, based on memoirs and documents)]. L'viv, 1931. 152 s. 6. Veryha V. Vyzvol'ni zmahannya v Ukrayini 1914–1923 rr. [Liberation competitions in Ukraine in 1914–1923]. U 2-kh tomakh. L'viv, 1998. Т.2. 504 с. 7. Hrytsak Ya. Narys istoriyi Ukrayiny. Formuvannya modernoyi ukrayins'koyi natsiyi XIX–XX st. [Essay on the history of Ukraine. Formation of the modern Ukrainian nation of the XIX–XX centuries]. Kyiv, 1996. 360 s. 8. Hunchak T. Ukrayina: persha polovyna XX st. Narysy politychnoyi istoriyi [Ukraine: the first half of the XX century. Essays on political history]. Kyiv, 1993. 287 s. 9. Zakhidno-Ukrayins'ka Narodna Respublika 1918–1923. Dokumenty i materialy [Western Ukrainian People's Republic 1918-1923. Documents and materials]. Т.1. Ivano-Frankiv's'k, 2001. S.87. 10. Karpenko O. Do pytannya pro kharakter revolyutsiyynoho rukhu v Skhidnyi Halychyni v 1918 r. [On the question of the nature of the revolutionary movement in Eastern Galicia in 1918]. Z istoriyi zakhidnoukrayins'kykh zemel'. Vyp.1. Kyiv, 1957. S.59–90. 11. Kocherzhuk M. Vybery v Kolomyi v period Avstro-Uhorshchyny [Elections in Kolomyia during the Austro-Hungarian Empire]. URL: <http://museum.ko.if.ua/statti/13.html> (data zvernennya – 1.12.2017). 12. Kuhutyak M. Ukrayins'ka natsional-demokratiya 1918–1929 rr. [Ukrainian national democracy 1918–1929]. Т.1. Kyiv-Ivano-Frankiv's'k, 2002. 532 s. 13. Kuz'ma O. Lystopadovi dni 1918 r. [November days 1918]. L'viv, 1931. 450 s. 14. Kuchabs'kyy V. Vaha i zavdannya Zakhidno-ukrayins'koyi Derzhavy sered syl Skhidnoyi Yevropy na perelomi 1918/1919-ho roku [Weight and tasks of the Western Ukrainian state among the forces of Eastern Europe at the turn of 1918/1919th]. Dzvony.1932. Ch. 3, berezen'; 1932.Ch.12, hruden', 1933. Ch.1. 15. Levyts'kyy K. Velykyy zryv [Big breakdown]. Nyu York, 1968. S.13. 16. Levyts'kyy K. D-r Teofil' Okunevs'kyy [Dr. Theophil Okunevsky]. Vyznachni postati Ukrayiny: Andriy Chaykovs'kyy, Teofil Okunevs'kyy. L'viv, Afisha, 2010. S.234. 17. Levyts'kyy

K. Istoriya vyzvol'nykh zmahan' halyts'kykh ukrayintsiv z chasu svitovoyi viyny 1914–1918 [The history of the liberation struggles of Galician Ukrainians since the World War of 1914–1918]. Dr. ch. L'viv, 1929. 772 s. 18. Levyts'kyi K. Istoriya politychnoyi dumky halyts'kykh ukrayintsiv. 1848–1914 [The history of political thought of Galician Ukrainians. 1848–1914]. L'viv: Z drukarni o.Vasyliyan, 1926. S. 440. 19. Lozyns'kyi M. Halychyna v rr. 1918–1920 [Galicia in the 1918–1920]. Viden'. 1922. 228 s. 20. Makarchuk S.A. Etnosotsial'nyye y natsional'nyye otnosheniya na zapadnoukrainskikh zemlyakh v period imperializma [Ethnosocial and national relations on Western lands during the period of imperialism]. L'viv, 1983. 148 s. 21. Marunchak M. Vid kul'turnykh osnov do politychnoho vyvshennya. Try politychni vicha v Horodentsi v 1912–1913 rr. [From Cultural Foundations to Political Extermination. Three political parties in Horodentsi in 1912–1913]. Horodenshchyna. Istoryko-memuarnyy zbirnyk. N'yu-York-Toronto-Vinnipeh. 1978. S.358. 22. Mel'nyk V. Politychna diyal'nist' halyts'kykh advokativ radykaliv v Seymi ta Parlamenti kin. XIX – poch. XX st. (Na prykladi Teofila Okunevs'koho) [Political activity of Galician lawyers of radicals in the Sejm and Parliament. XIX – early XX century (On the example of Theofil Okunevsky)]. Vseukrayins'kyi kruhlyy stil. Advokatura Ukrayiny: istoriya i suchasnist'. L'viv-Kyyiv, 2015. 23. Narodnyy z'yizd [People's Congress]. Dilo. 25 travnya 1923. 24. Nastyuk M. Bukovyns'kyi krayovyy seym: struktura, kompetentsiyy i diyal'nist' (1861–1914) [Bukovina Regional Sejm: Structure, Competence and Activities (1861–1914)]. Visnyk L'vivs'koho universytetu. Seriya yurydychna. Vyp.30. L'viv, 1993. S.16–20. 25. Natsional'no-demokratychno stronytstvo v 1918 r. [National-democratic party in 1918]. Respublyka. 1 tsvitnya 1919. 26. Okhrymovych Yu. Rozvytok ukrayins'koyi natsional'no-politychnoyi dumky [Development of Ukrainian national-political thought]. L'viv-Kyyiv, 1922. 120 s. 27. Paliyiv D. Lystopadova revolyutsiya. Z moyikh spohadiv [November Revolution. From my memories]. L'viv, 1929. 25 s. 28. Pershyi derzhavny sekretariat u L'vovi [The First State Secretariat in Lviv]. Ukrayins'kyi Skytalets'. 1923. Ch.11. S.15–18. 29. Pol's'ka dyplomatiya i skhidno-halyts'ke pytannya na paryz'kii myrnyy konferentsiyi v1919 r. [Polish diplomacy and the East-Galician issue at the Paris Peace Conference in1919]. Dzvony. 1931. Ch.2, traven'. 30. Prohrama narodno-demokratychnoyi i radykal'noyi partii [Program of the People's Democratic and Radical Party]. Kolomyia, 1913. S.13. 31. Subtel'nyy O. Ukrayina: istoriya [Ukraine: History]. Kyyiv, 1991. 720 s. 32. Ukrayins'ka dyplomatiya i derzhavy Antanty v rotsi 1919 [Ukrainian diplomacy and Entente states in the year 1919]. Dzvony. 1931. Ch.6, veresen'. 33. Filins'ki M. Ukrayintsi u vidrodzheniy Pol'shchi [Ukrainians in the restored Poland]. L'viv, 1931. 34. Chornovol I. Ministr zakordonnykh sprav Avstro-Uhorshchyny, hraf Hustav Kal'noki i ukrayins'kyi natsional'nyy rukh v Halychyni [Minister of Foreign Affairs of Austria-Hungary, Count Gustav Kalonki and Ukrainian National Movement in Galicia]. Visnyk L'vivs'koyi akademiyi mystetstv. L'viv, 1998. Vyp.9. S 35–43. 35. Chornovol I. Ukrayins'ko-pol's'ki stosunky v 80-ykh rr. XIX st. Pochatky «Novoyi ery» [Ukrainian-Polish relations in the 80's of the XIX century. Beginning of the «New Era»]. Ukrayina v mynulomu. 1996. Vyp. IX. S.103–117. 36. Chuyko I. Yevhen Olesnyts'kyi: storinky zhyttypysu. Istoryko-biohrafichnyy narys [Yevhen Olesnitsky: Biography pages. Historical and biographical essay]. Ternopil', 2005. S. 176. 37. Shcho robyly nashi posly v parlamenti? [What did our ambassadors do in parliament?]. Manifest rus'ko-ukrayins'koho parlament's'koho klubu. L'viv, 1911. 38. Belcikowska A. Stronnicwa i związki polityczne w Polsce. Warszawa, 1925.

Vira Melnyk, Roman Melnyk

PARTICIPATION OF T. OKUNNEVSKY IN CREATION AND ACTIVITY OF UKRAINIAN NATIONAL-DEMOCRATIC MOVEMENT IN EAST GALICHYN (END OF XIX – BEGINNING OF XX CENT.)

The end of XIX – beg. XX century is characterized by a new stage of national revival in the western Ukrainian lands. The «Ukrainian question» is beginning to be put forward by associations, socio-political organizations. At the end of XIX century the Russo-Ukrainian radical party has survived the crisis. The inner-party struggle has crystallized three main factional groups: the radical, social democratic and national-democratic ones. The movement for the unification of all the center-left elements standing on stand-alone positions was led by the People's Council. On March 26, 1899, such a grouping was created under the name of the Ukrainian National Democratic Party (UNDP). At its origins were I. Franko, M. Hrushevsky, Y. Romanchuk, K. Levytsky, E. Levytsky, V. Okhrymovich, V. Budzinovsky and T. Okunevsky. National Democracy concentrated in its ranks the intellectual elite of the region and because of this kept the leading positions in the political life of Ukrainians. T. Okunevsky supported the political program of the UNPP and adhered to its institutions as an ambassador to the Vienna Parliament. The development of the national-democratic movement in Galicia is connected with the activities of T. Okunevsky, who was at the root of Ukrainian parliamentarism XIX – beginning XX century, in the idea of which lay the foundation of the creation of a united Ukrainian state.

Key words: T. Okunevsky, Ukrainian National-Democratic Party, Vienna Parliament, Eastern Galichina, «Ukrainian question».